

IZLOŽBENA I PEDAGOŠKA DJELATNOST HRVATSKOGA ŠKOLSKOG MUZEJA U 2023. GODINI

Zgrada Hrvatskoga učiteljskog doma u kojoj se Hrvatski školski muzej nalazi od svojega osnutka zbog posljedica potresa zatvorena je za posjetitelje četvrtu godinu zaredom. Izložbena i pedagoška aktivnost Muzeja u znatnoj je mjeri olakšana u 2023. godini. Naime, tijekom 18. Noći muzeja Muzej je otvorio novi prostor, izložbeno-radioničku galeriju „Školica za 5”, koja je Muzeju dodijeljena zalaganjem Gradskoga ureda za kulturu i civilno društvo i njegove pročelnice Emine Višnić.

Muzej ponovo može u svojim prostorima zanimljivim i raznolikim izložbama, radionicama i drugim događanjima nastaviti suradnju s posjetiteljima te novom publikom zainteresiranom za rad jedinoga muzeja u Hrvatskoj specijaliziranog za povijest školstva.

Noć muzeja 2023. – otvorenje „Školice za 5”

1. Izložbena djelatnost Hrvatskoga školskog muzeja

Prva izložba koju je Hrvatski školski muzej 2023. prezentirao javnosti bila je pokretna izložba *Krasopis – lijepo pismo*, koja je otvorena u galeriji Knjižnice „Ksaver Šandor Gjalski” u Zaboku 19. siječnja. Izložbu je otvorila njezina autorica, viša kustosica Hrvatskoga školskog muzeja Kristina Gverić. Nakon Zaboka izložba je od sredine veljače do sredine travnja gostovala u Knjižnici Medveščak u Zagrebu.

Krasopis – lijepo pismo – gostovanje pokretne izložbe HŠM-a u Gradskoj knjižnici „Ksaver Šandor Gjalski” iz Zaboka

Izložba *Moje dječje dragocjenosti* –
fotografija s otvorenja izložbe

Izložba *Šiljilo – istinita priča* –
fotografija s otvorenja izložbe

Od prosinca 2022. pa sve do veljače 2023. u Gradskom muzeju Virovitica gostovala je pokretna izložba HŠM-a *Bertuchovo slikovno carstvo – Otkrij tajne dječje enciklopedije* autorice Kristine Gverić. Izložba je bila središnja točka programa virovitičkoga muzeja za Noć muzeja, a njome je predstavljeno 115 godina čuvanih, gotovo cjelovitih, sedam svezaka Bertuchove slikovne enciklopedije za djecu izdane u Beču u izdavačkoj kući A. Pichlers Witwe & Sohn u prvom desetljeću 19. stoljeća. Hrvatski školski muzej jedini u Hrvatskoj čuva tu građu u spomenutom obujmu i obliku.

Tijekom 18. Noći muzeja Hrvatski školski muzej u novom prostoru „Školica za 5” otvorio je svoju prvu izložbu *Moje dječje dragocjenosti: donacije Hrvatskom školskom muzeju* autorica Sonje Gaćina Škalamera i Sanje Nekić. Izložba je prikazala izabrane donacije poklonjene Muzeju posljednjih nekoliko godina s naglaskom na donacije gospođa Gordane Vnuk i Ire Karlović, koje predstavljaju djetinjstvo 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća. Za trajanja izložbe održane su i dvije tribine: *Djetinjstvo nekada i sada*, o društvenim paradigmama i odgoju djece tijekom prošlosti i danas, te *Dječji svijet – književnost, film, strip, igračke*, tribina o kulturnim i obrazovnim sadržajima namijenjenim djeci i dječjem svijetu igre i mašte.

U sklopu smotre LiDraNo 2023. u galeriji HŠM-a „Školica za 5” 28. veljače otvorena je 32. izložba školskih listova zagrebačkih osnovnih i srednjih škola. Izložba se dugi niz godina održava u Školskom muzeju, a na ovogodišnjem Lidranu u novinarskom stvaralaštvu sudjelovalo je 14 tiskanih (šest osnovnih i osam srednjih škola) i šest digitalnih školskih listova, koji su prezentirani javnosti prvi put u galerijskom prostoru Muzeja.

Šiljilo – istinita priča naziv je druge izložbe Hrvatskoga školskog muzeja otvorene u galeriji „Školica za 5”. Na izložbi su predstavljene raznovrsne gumice za brisanje, olovke za pisanje i pernice za pospremanje školskoga pribora. Prikazana je i povijest razvoja šiljila od prvih konstrukcija šiljila za olovke, prvih proizvođača, do prvih šiljila

u danas prepoznatljivom modernom obliku. Autorica izložbe je Kristina Gverić. Najveći broj izloženih predmeta iz kolekcije je gospođe Jasne Radulović, koja je darovala Muzeju 191 šiljilo iz perioda od 1977. do 1984. Šiljila su pohranjena u Zbirci nastavnih sredstava i pomagala Hrvatskoga školskog muzeja.

U Gradskom muzeju Vukovar 18. travnja otvorena je pokretna izložba *Predmet: Hrvatski*. Realizirana je u suradnji Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu s Hrvatskim školskim muzejom i Hrvatskim filološkim društvom. Izložba je prikazala različite segmente života nastavnoga predmeta u hrvatskim školama od njegova uvođenja do najnovije reforme. Obuhvatila je sve ono što Hrvatski od njegova uvođenja oblikuje u nastavni predmet kakvim ga poznajemo danas: zakone i školske dokumente, udžbenike i priručnike, filmove, nastavna sredstva u različitim etapama njihova razvoja, učeničke školske zadaće, svjedodžbe i diplome.

Povodom Međunarodnoga dana muzeja Hrvatski školski muzej i Muzej Like Gospić organizirali su izložbu *Motivi zavičaja – Ivan Rubčić (1886. – 1940.), učitelj i fotograf* autorice Elizabete Serdar, muzejske savjetnice Hrvatskoga školskog muzeja. Pokretna verzija izložbe otvorena je na Međunarodni dan muzeja 18. svibnja. Izložba prikazuje najvažnije dijelove vrijedne zbirke koju je gospođa Branka Kovačević darovala HŠM-u 2019. godine. Riječ je o staklenim negativima s prikazima različitih motiva, pojedinačnih i skupnih obiteljskih portreta, različitih događaja i hrvatskih krajolika. Autor snimki je učitelj Ivan Rubčić, a fotografije su nastale od 1910. do 1939. godine.

Pokretna izložba Hrvatskog školskog muzeja „MOTIVI ZAVIČAJA – Ivan Rubčić (1886. – 1940.), učitelj i fotograf” u Muzeju Like Gospić

Hrvatski učiteljski dom – otvorenje izložbe

Bršljan i Smilje – krasno bilje : uz 150. obljetnicu dvaju hrvatskih dječjih časopisa – fotografija s izložbe

Treća izložba stručnih djelatnika Hrvatskoga školskog muzeja, *Hrvatski učiteljski dom*, otvorena je u „Školici za 5” 25. svibnja. Izložba prikazuje povijest i značenje Hrvatskoga učiteljskog doma, funkciju zgrade u kontekstu učiteljskoga djelovanja krajem 19. stoljeća, važnost ovoga spomenika kulture kao arhitektonskoga primjera historicizma u nas. Autorice izložbe su ravnateljica Hrvatskoga školskog muzeja Anita Zlomislíć, muzejska savjetnica i arhivistica HŠM-a Sonja Gaćina Škalamera te knjižničarska savjetnica i kustosica HŠM-a dr. sc. Štefka Batinić. Uz izložbu je u rujnu predstavljena znanstvena monografija *Hrvatski učiteljski dom* te održana tribina *Obnova javnih zgrada u Zagrebu – teškoće i izazovi*.

Nakon što su se upoznali s Hrvatskim učiteljskim domom posjetitelji su se mogli upoznati s hrvatskim dječjim časopisima na izložbi *Bršljan i Smilje – krasno bilje: uz 150. obljetnicu dvaju hrvatskih dječjih časopisa* autorice dr. sc. Štefke Batinić. Izložba govori o doprinosu *Bršljana* i

Smilja dječjoj književnosti, o kontekstu njihova pokretanja, njihovoj ulozi s gledišta školskoga i svakodnevnoga života učenika nižih razreda osnovnih škola te likovnoj i grafičkoj dimenziji koja je vrijedna i zajednička za oba časopisa. *Bršljan* je bio prvi dječji časopis s ilustracijama u boji, a najdugovječniji hrvatski časopis *Smilje* izlazio je 73 godine.

U suradnji s Dječjim vrtićem Poliklinike za rehabilitaciju slušanja i govora SU-VAG i Učilištem za likovno obrazovanje, kreativnost i dizajn – Studio Tanay početkom prosinca Hrvatski školski muzej otvorio je izložbu dječjih radova *Stvarajmo zajedno*.

Posljednja izložba Hrvatskoga školskog muzeja u 2023. godini, *Pioniri maleni – Crtice iz života pionira kroz zbirke Hrvatskoga školskog muzeja* autorice Kristine

Gverić, otvorena je u drugoj polovini prosinca. Izložbom se prvi put detaljnije istražuje dio fundusa Muzeja vezan za razdoblje jugoslavenskoga socijalizma kroz prizmu učeničkih radova. Prikazana je građa koja se čuva u zbirkama Muzeja i njome je predstavljena jedna školska godina učenika pionira uz sve tada važne datume poput Dana Republike, Dana Jugoslavenske narodne armije, Dana dječje radosti, Međunarodnoga dana žena, Praznika rada, Dana mladosti i dr.

Pioniri maleni – Crtice iz života pionira kroz zbirke Hrvatskoga školskog muzeja - otvorenje izložbe

2. Pedagoška djelatnost i događanja

Hrvatski školski muzej realizirao je u 2023. planirani program unutar edukativne djelatnosti u prostoru galerije „Školica za 5” u Hebrangovoj 5 u Zagrebu te gostujući u odgojno-obrazovnim ustanovama na prostoru Republike Hrvatske i manifestacijama po pozivu u suradnji s različitim kulturnim ustanovama.

Ostvareno je ukupno 169 muzejskih radionica u okviru edukativne djelatnosti HŠM-a. Na njima je sudjelovalo ukupno 3166 sudionika. U odnosu na 2022. godinu, održane su 22 radionice više. Tijekom toga razdoblja HŠM je realizirao planirani pedagoški program *Školski klasik* (*Pišemo krasopisom, Hlapićeva čizmica, Quilling, Geometrijska zabavica, Svijet enciklopedije u malom* i dr.) te planirani pedagoški program uz povremene tematske izložbe, suradnje i sudjelovanja na manifestacijama.

Kao i svake godine, Hrvatski školski muzej tijekom 2023. sudjelovao je s pedagoškim programima na brojnim manifestacijama u suradnji s različitim institucijama. U Gradskom muzeju Virovitica za Noć muzeja 2023. održane su radionice „Svijet enciklopedije u malom” i „Školski muzej slikom priča – naša Slikopriča”. Kao dugi niz godina, i ove je nastavljena međuinstitucijska suradnja s Centrom za autizam iz Zagreba povodom obilježavanja Svjetskoga dana svjesnosti o autizmu. Tim povodom održana je radionica „Šiljanica pisanica” u galeriji „Školica za 5”.

Hrvatski školski muzej sudjelovao je na 28. Edukativno muzejskoj akciji Sekcije za muzejsku pedagogiju Hrvatskoga muzejskog društva s izložbom

Radovi polaznika Centra za autizam s radionice „Šiljanica pisanica”

Od licitara do šestinskog kišobrana i radionicama u suradnji s Dječjim vrtićem „Razli-čak” iz Zagreba.

Na Svjetski dan pasa vodiča u suradnji s Hrvatskom udrugom za školovanje pasa vodiča i mobilitet Muzej je za učenike osnovnih škola organizirao manifestaciju *Školski muzej prijatelj pasa* i edukativnu radionicu „Svijet malih i velikih šapa”.

Kao svake godine, i ove je predstavljen pedagoški program Muzeja s radionicom „Flora i fauna na dlanu” na Festivalu znanosti 2023. u Tehničkom muzeju Nikola Tesla u Zagrebu.

Na Festivalu vučedolske kulture u suradnji s Muzejom vučedolske kulture viša muzejska pedagoginja Ivana Dumbović Žužić održala je radionice „Vezenje križićem”, a iste radionice prezentirane su javnosti u okviru manifestacije *Dvorište ideja* u suradnji s Gradskim muzejom Vinkovci.

Edukativna radionica „Svijet malih i velikih šapa” u „Školici za 5”

Radovi s radionice HŠM-a „Čuvaj baštinu. Reci NE grafitima”

Svake godine od 16. do 22. rujna održava se Europski tjedan mobilnosti. Hrvatski školski muzej sudjelovao je s radionicom „Čuvaj baštinu. Reci NE grafitima”.

Hrvatski školski muzej sudjelovao je u programu *Ruksak (pun) kulture*, koji omogućava dostupnost i približavanje umjetnosti i kulture djeci i mladima koji žive u sredinama s ograničenom dostupnosti kulturnim i umjetničkim sadržajima. Za tu prigodu Ivana Dumbović Žužić održala je šest muzejskih radionica.

Zimska čarolija u Školskom i *Neka škola završi kreativno!* dva su pedagoška programa održana tijekom zimskih i ljetnih praznika.

Tijekom godine održane su radionice uz tematske izložbe Hrvatskoga školskog muzeja: uz izložbu *Šiljilo – istinita priča* radionice „Šiljanica pisanica” i „Učiteljsko novo ruho”. Uz izložbu *Motivi zavičaja – Ivan Rubčić (1886. – 1940.)*, učitelj i fotograf u Gradskom muzeju

Sisak održana je dvodnevna radionica „Slikajmo s Rubčićem”. Za izložbu *Bršljan i Smilje – krasno bilje: u povodu 150. obljetnice pokretanja dva dječja časopisa* kreiran je pedagoški program za darovite učenike „Mladi pisci na Blogu HŠM-a”. Pripremljen je i prigodni program HŠM-a „My precious moments” uz izložbu *Moje dječje dragocjenosti: donacije Hrvatskom školskom muzeju*.

I ove godine Hrvatski školski muzej sudjelovao je u organizaciji međunarodnih dječjih likovnih i literarnih natječaja.

Pripremljen je i objavljen natječaj za 14. KAO Međunarodni ekološko likovni natječaj 2023. u Japanu. Taj natječaj za djecu organizira KAO grupa iz Japana na temelju Izjave o zaštiti okoliša s ciljem poticanja djece diljem svijeta na ozbiljno promišljanje o očuvanju čitavoga planeta, kao i njegovoj budućnosti, te izražavanje misli kroz likovno stvaralaštvo. Za natječaj 2023. na temu „Učinimo naše okruženje održivim zajedno!” pristiglo je 80 radova. Stručno povjerenstvo u Hrvatskom školskom muzeju izabralo je 34 rada za veliko finale 14. KAO Međunarodnog ekološko likovnog natječaja 2023. u Japanu.

Krajem studenoga 2023. Hrvatski školski muzej objavio je likovni natječaj za djecu na temu 52. Međunarodne izložbe dječje likovne umjetnosti Lidice – „Karavana”.

U suradnji s Veleposlanstvom Japana Hrvatski školski muzej dugi niz godina sudjeluje u organizaciji i prikupljanju dječjih likovnih radova za međunarodnu izložbu dječje umjetnosti u japanskoj prefekturi Kanagawa, koja se održava svake druge godine. Na 22. Bienalnoj međunarodnoj izložbi dječjega likovnog stvaralaštva Kanagawa nagrađeno je 15 likovnih radova iz Hrvatske. U organizaciji HŠM-a i Veleposlanstva Japana dodijeljene su diplome autorima nagrađenih radova.

Ruksak pun kulture – radionica HŠM-a „Hlapićeva čizmica” održane u OŠ Vladimira Nazora u Dugoj Resi

Dodjela diploma autorima nagrađenih radova na 22. Bienalnoj međunarodnoj izložbi dječje umjetnosti Kanagawa

Svoju edukativnu djelatnost Muzej je komunicirao i na mrežnim stranicama Facebooka i YouTube kanalu HŠM-a. Izdajamo sljedeće:

- poziv na sudjelovanje u pedagoškom programu uz izložbu HŠM-a *Moje dječje dragocjenosti*: <https://www.youtube.com/watch?v=j8KjBq3Y>
- poziv na sudjelovanje u pedagoškom programu za vrijeme ljetnih praznika *Neka škola završi kreativno u Školici za 5*: <https://www.youtube.com/watch?v=c7wEa4aFDmA>
- videoizložba odabranih dječjih likovnih radova Lidice 2023. za objavu rezultata likovnoga natječaja HŠM-a za 51. Međunarodnu izložbu dječjega likovnog stvaralaštva u Lidicama (Češka): <https://www.youtube.com/watch?v=8UQj74P32n4>.

YouTube stranica HŠM-a – Lidice
2023. izabrani radovi

Blog Hrvatskoga
školskog muzeja

Prvi put u 2023. uz članke stručnih djelatnika Muzeja na BLOG-u Hrvatskoga školskog muzeja čitatelji su mogli pročitati i književne pokušaje učenika osnovnih i srednjih škola. Ideja je nastala u sklopu pedagoškoga programa „Mladi pisci”, pokrenutog uz izložbu *Bršljan i Smilje – krasno bilje*.

Uspješnu suradnju tijekom 2023. nastavili smo i sa *Školskim novinama* preko kolumne „Prisjeti se uz Školski”, koju piše voditeljica marketinga HŠM-a Marijana Bračić. Tako su čitatelji najpoznatijih novina o školstvu mogli doznati zanimljive informacije o izložbama Hrvatskoga školskog muzeja, hrvatskim pedagogima, Danu žena, Međunarodnom danu muzeja, Svjetskom danu sporta itd.